

Aanmeldingsnotitie m.e.r.-beoordeling Nieuwe Waterwerken Zoutkamp

15 juli 2021

Verantwoording

Titel	Aanmeldingsnotitie m.e.r.-beoordeling Nieuwe Waterwerken Zoutkamp
Opdrachtgever	Waterschap Noorderzijlvest
Projectleider	[REDACTED]
Auteur(s)	[REDACTED]
Tweede lezer	[REDACTED]
Projectnummer	1276983
Aantal pagina's	24
Datum	15 juli 2021
Handtekening	Ontbreekt in verband met digitale verwerking. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

TAUW bv
Handelskade 37
Postbus 133
7400 AC Deventer
T +31 57 06 99 91 1
E info.deventer@tauw.com

Inhoud

1	Inleiding	5
1.1	Algemeen	5
1.2	M.e.r. -screening	5
1.3	M.e.r.-beoordelingsplicht	6
1.4	Initiatiefnemer en bevoegd gezag	6
1.5	Procedure m.e.r.-beoordeling	7
1.6	Inhoudelijke vereisten	7
2	Kenmerken van het project	8
2.1	Maatregelen	8
2.2	Meekoppelkansen	9
2.3	Overige kenmerken van het project	10
2.3.1	Omvang van het project	10
2.3.2	Cumulatie met andere projecten	11
2.3.3	Het gebruik van natuurlijke hulpbronnen	11
2.3.4	De productie van afvalstoffen	11
2.3.5	Verontreiniging en hinder	12
2.3.6	Risico van ongevallen, met name gelet op de gebruikte stoffen of technologieën ...	12
3	Plaats van het project	12
3.1	Plangebied	12
3.2	Omgeving	13
4	Kenmerken van potentiële effecten	14
4.1	Algemeen	14
4.2	Ecologie	14
4.2.1	Soortenbescherming in de natuurtoets	14
4.2.2	Gebiedsbescherming in de voortoets	16
4.3	Bodem	19
4.3.1	(Water)bodemkwaliteit	19
4.3.2	Ontgraving	19
4.4	Water	20
4.5	Landschap	20

4.6	Cultuurhistorie	20
4.7	Archeologie	21
4.8	Zwerfafval	23
4.9	Luchtverontreiniging	23
4.10	Woon- en leefklimaat	23
5	Conclusie	24
6	Referenties	24

Bijlage 1 Natuurtoets Nieuwe waterwerken Zoutkamp

Bijlage 2 WNZV – VKA NWW Zoutkamp

Bijlage 3 Stikstofdepositieonderzoek Nieuwe Waterwerken Zoutkamp

1 Inleiding

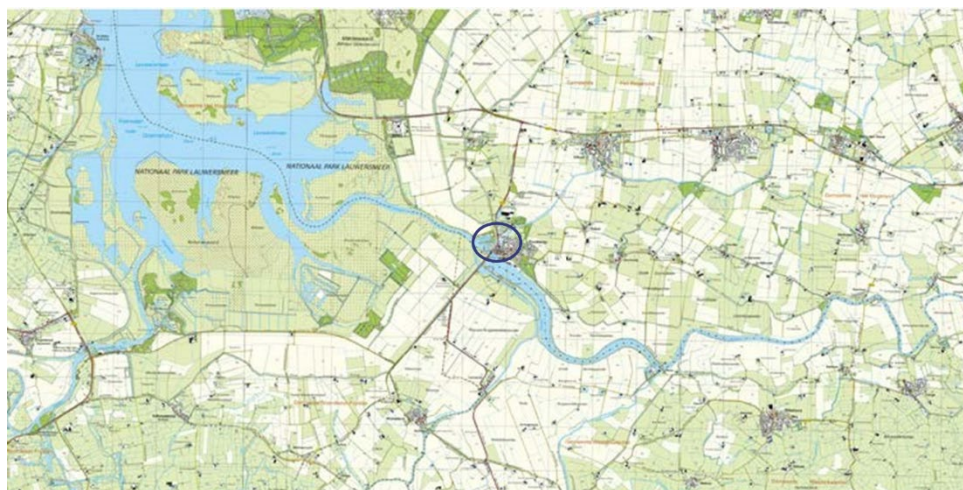
1.1 Algemeen

Het project Nieuwe Waterwerken Zoutkamp van waterschap Noorderzijlvest heeft tot doel de capaciteit van het gemaal H.D. Louwes te vergroten en de regionale waterkering in Zoutkamp te versterken. Dit is noodzakelijk om op langere termijn de waterveiligheid te kunnen garanderen. In figuur 1.1 is de ligging van het plangebied aangegeven. Figuur 1.2 geeft een impressie van het plangebied.

Nieuwe Waterwerken Zoutkamp is onderdeel van het programma Droge Voeten 2050, waarin is onderzocht welke maatregelen het waterschap (samen met de provincies Drenthe en Groningen) moet nemen om wateroverlast als gevolg van klimaatverandering tegen te gaan.

In de verkenningsfase van het 'project uitbreiding gemaalcapaciteit H.D. Louwes' (in 2018 en 2019) zijn varianten onderzocht waarmee die doelstelling gerealiseerd kan worden. De voorkeursvariant is de uitkomst van de verkenningsfase, en bestaat uit het amoveren van het bestaande gemaal H.D. Louwes, en de bouw van een nieuw gemaal met een hogere capaciteit bij de Hunsingosluis.

De voorkeursvariant biedt naast veiligheid voor water ook extra kansen voor de leefbaarheid in Zoutkamp en het Lauwersmeergebied, onder meer doordat de Hunsingosluis wordt gerestaureerd en de regionale waterkering door het dorp niet versterkt hoeft te worden.

Figuur 1.1 Ligging van het plangebied Nieuwe Waterwerken Zoutkamp (omcirkeld)

1.2 M.e.r. -screening

Voor dit project is een m.e.r.¹-screening uitgevoerd om na te gaan of een m.e.r.-procedure doorlopen moet worden. Een m.e.r.-procedure is nodig als een activiteit wordt ondernomen die voorkomt in het Besluit m.e.r. De uitkomst van de m.e.r.-screening Nieuwe Waterwerken

¹ milieueffectrapportage

Zoutkamp (ref. 1) is dat voor het ombouwen van de Hunsingosluis tot regionale waterkering de m.e.r.-beoordelingsplicht geldt, op grond van categorie D 3.2 van het Besluit m.e.r. (de aanleg, wijziging of uitbreiding van werken inzake kanalisering of ter beperking van overstromingen met inbegrip van primaire waterkeringen en rivierdijken), met als m.e.r.-plichtige besluiten de bestemmingsplanwijziging en de vaststelling van het projectplan Waterwet.

Aanvullend op wat is opgenomen in de m.e.r.-screening, geldt dat een ontgrondingsvergunning nodig is. De ontgrondingsvergunning is nodig vanwege het doorgraven van de oude zeedijk ten behoeve van de plaatsing van het nieuwe gemaal. Ook hiervoor geldt een m.e.r. - beoordelingsplicht, op grond van categorie D 16.1 van het Besluit m.e.r.

Ook is inmiddels bekend dat voor dit project geen bestemmingsplanwijziging nodig is, maar dat wordt gewerkt op grond van een omgevingsvergunning in afwijking van het bestemmingsplan. Deze vergunning is net als de bestemmingsplanwijziging m.e.r.-beoordelingsplichtig.

1.3 M.e.r.-beoordelingsplicht

M.e.r.-beoordelingsplicht houdt in dat het bevoegd gezag op basis van een aanmeldingsnotitie m.e.r.-beoordeling beslist of de m.e.r.-procedure al dan niet doorlopen moet worden. In de aanmeldingsnotitie verstrekt de initiatiefnemer informatie over de voorgenomen activiteit, waarmee het bevoegd gezag kan beoordelen of het voornemen mogelijk belangrijke nadelige milieueffecten kan hebben. Er kunnen twee uitkomsten zijn:

- Belangrijke nadelige milieueffecten kunnen niet worden uitgesloten. Het bevoegd gezag besluit dat de m.e.r.-procedure moet worden doorlopen
- Belangrijke nadelige milieueffecten treden niet op. Het bevoegd gezag besluit dat geen m.e.r.-procedure hoeft te worden doorlopen

1.4 Initiatiefnemer en bevoegd gezag

Het waterschap Noorderzijlvest is de initiatiefnemer voor dit project.

Het bevoegde gezag voor het projectplan Waterwet en de m.e.r.-beoordeling is het waterschap Noorderzijlvest. Voor de ontgrondingsvergunning is provincie Groningen bevoegd gezag. De gemeente Hogeland is bevoegd gezag voor de omgevingsvergunning voor het afwijken van het bestemmingsplan. Deze vergunningen zullen gecoördineerd tot stand komen, waarbij de provincie Groningen optreedt als coördinerend bevoegd gezag..

Naast bovengenoemde vergunningen, die allen zien op de eindsituatie, zijn nog een aantal andere vergunningen nodig. Die worden in een later stadium aangevraagd en niet gecoördineerd. Het waterschap Noorderzijlvest is de initiatiefnemer voor dit project.

De m.e.r.-beoordelingsplichtige besluiten zijn de vaststelling van het projectplan Waterwet, de verlening van de omgevingsvergunning in afwijking van het bestemmingsplan en de verlening van de ontgrondingsvergunning. De bevoegde gezagen voor de m.e.r.-beoordeling zijn daardoor respectievelijk het waterschap Noorderzijlvest, de gemeente Het Hogeland en de provincie Groningen.

De provincie Groningen treedt op als coördinerend bevoegd gezag.

Gegevens initiatiefnemer:

Naam: Waterschap Noorderzijlvest
Contactpersoon: [REDACTED]
Adres: Stedumermaar 1, 9735 AC Groningen
Telefoonnummer: +31 50 30 48 91 1

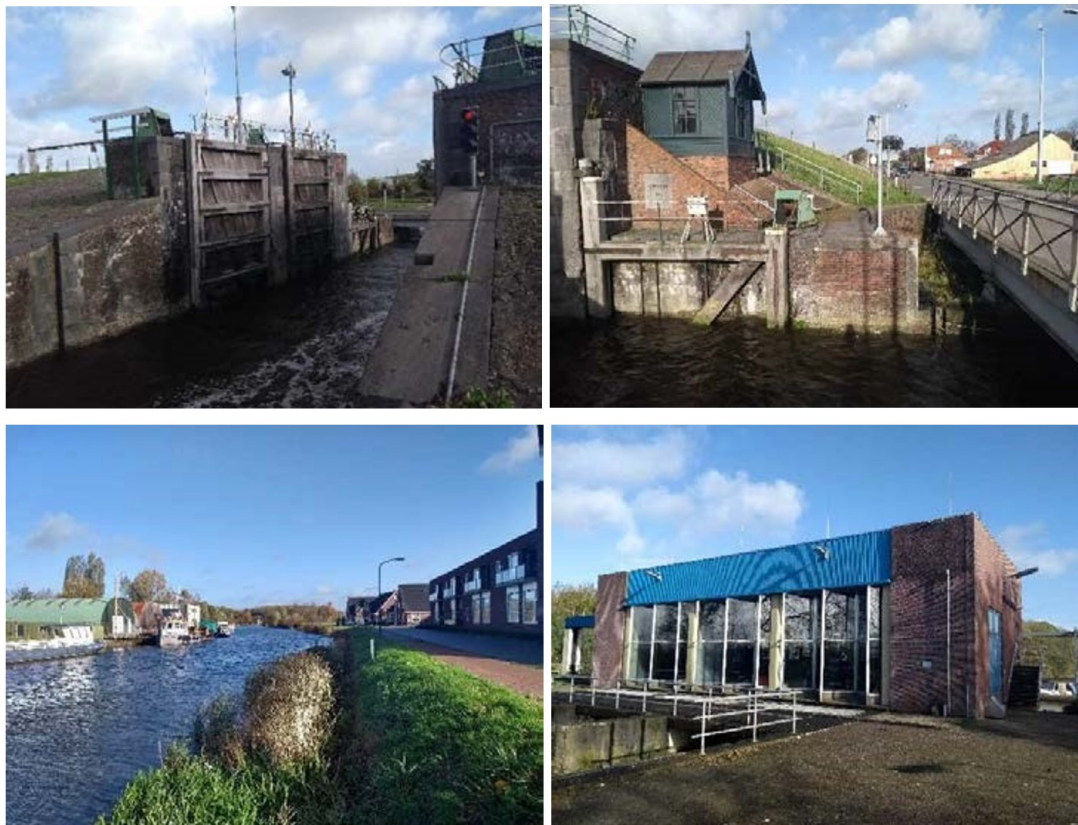
1.5 Procedure m.e.r.-beoordeling

De procedure voor m.e.r.-beoordeling bestaat uit de volgende stappen:

- Initiatiefnemer waterschap Noorderzijlvest dient een aanmeldingsnotitie voor een m.e.r.-beoordeling in bij het coördinerend bevoegd gezag, de provincie Groningen
- De provincie Groningen neemt, samen met de andere bevoegde gezagen, aan de hand van wettelijke criteria, een besluit of het opstellen van een milieueffectrapport noodzakelijk is
- Het m.e.r.-beoordelingsbesluit wordt bekendgemaakt door deze te publiceren in het Dagblad van het Noorden en in de Staatscourant

1.6 Inhoudelijke vereisten

Een m.e.r.-beoordeling dient te worden uitgevoerd aan de hand van Bijlage III van de Europese richtlijn 2011/92/EU. Hierin is vastgelegd dat bij de besluitvorming de kenmerken van het project, de plaats van het project en de potentiële effecten in overweging moeten worden genomen. In deze aanmeldingsnotitie m.e.r.-beoordeling wordt achtereenvolgens op de gevraagde aspecten ingegaan.

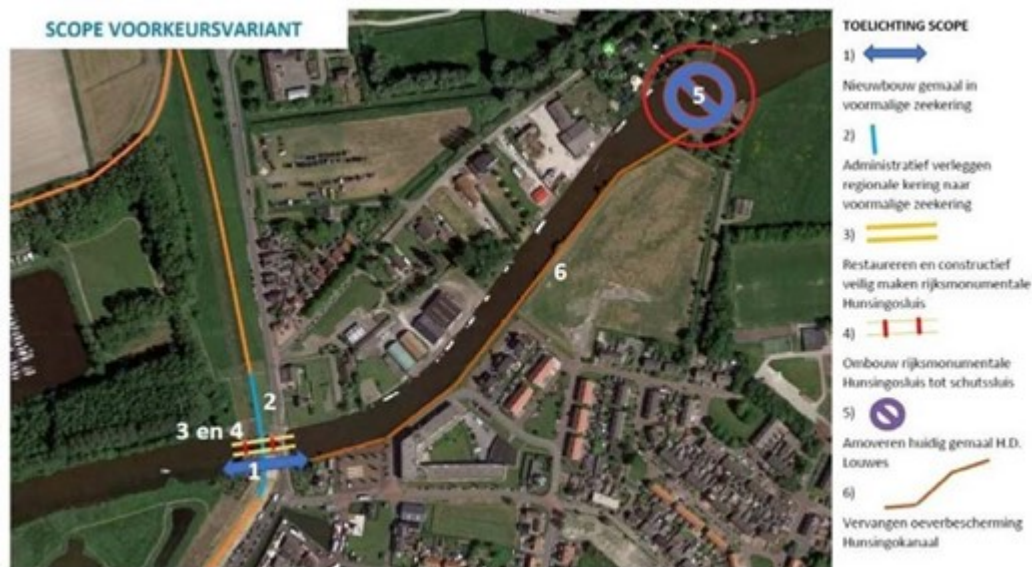
Figuur 1.2 Impressie van het plangebied. Linksonder Hunsingosluys, rechtsboven sluiswachtershuisje, linksonder Hunsingokanaal, rechtsonder gemaal H.D. Louwes

2 Kenmerken van het project

2.1 Maatregelen

Het project bestaat uit de volgende maatregelen (zie figuur 2.1):

- Realisatie van een nieuw boezemgemaal van 1.600 m³/min (ter vervanging van het huidige gemaal H.D. Louwes van 1.000 m³/min), in de directe omgeving van de rijks- monumentale Hunsingosluys, in de oude zeedijk, uitmalend richting het Lauwersmeer
- Amoveren (slopen) van het bestaande gemaal H.D. Louwes (van 1.000 m³/min) en naastgelegen keersluys, en herstel van de watergang
- Verbetering van de oeverbeschoeiing aan beide zijden van het Hunsingokanaal, tussen het huidige gemaal H.D. Louwes tot aan de Hunsingosluys, gebaseerd op de verhoogde afvoercapaciteit
- Restauratie van de Hunsingosluys
- Het verleggen van de regionale kering in het dorp Zoutkamp naar de voormalige zeedijk, het herstellen van de functie van de voormalige zeedijk voor de waterkering

Figuur 2.1 Locatie van de maatregelen van Nieuwe Waterwerken Zoutkamp²

2.2 Meekoppelkansen

Tijdens de uitwerking van het project zijn in samenspraak met de omgeving en regiopartners, uit de ingebrachte ideeën tien meekoppelkansen gekozen die nader worden onderzocht, om zo mogelijk te worden geïntegreerd in het project, ter versterking van de leefbaarheid van het dorp Zoutkamp.

De meekoppelkansen zijn:

- Veilige ontsluiting toeristische opstap plaats (TOP) Zoutkamp richting het dorp Zoutkamp
- Aanleg fiets- en voetgangersbrug Rietdiepbrug
- Aanpassing brug in fietspad Zoutkamp – Vierhuizen
- Aanleg aanmeervoorzieningen in Hunsingokanaal
- Renovatie aanmeervoorzieningen Rietdiep haven
- Herstel cultuurhistorische muralt bekleding in voormalige zeekering
- Aanleg fietspad Zoutkamp – Electra
- Veilige ontsluiting jachthaven Hunzegat richting het dorp Zoutkamp
- Aanleg fiets- en voetgangersbrug Spuistraat Zoutkamp
- Ombouw historische Hunsingosluis van keersluis tot schutsluis

De meekoppelkansen maken geen onderdeel uit van deze aanmeldingsnotitie, met uitzondering van de ombouw van de Hunsingosluis van keersluis tot schutsluis. Deze meekoppelkans is ook meegenomen in de m.e.r.-screening (ref. 1), op grond waarvan is vastgesteld dat dit project m.e.r.-beoordelingsplichtig is. Dit omdat de ombouw onlosmakelijk verbonden is met de keuze voor het amoveren van het gemaal H.D. Louwes en het plaatsen van een nieuw gemaal nabij de Hunsingosluis.

² De ombouw van keersluis naar schutsluis (nr. 4) is geen onderdeel van de scope van het project maar een meekoppelkans. De oeverbescherming wordt aan beide zijden van het kanaal verbeterd (nr. 6)

2.3 Overige kenmerken van het project

2.3.1 Omvang van het project

Het ruimtebeslag van dit project ligt voornamelijk nabij de Hunsingosluis. Figuur 2.3 geeft hier een beeld van. Verder zijn er een aantal graafwerkzaamheden nodig voor de realisatie van de maatregelen. Deze zijn weergegeven in figuur 2.2.

Schutsluis

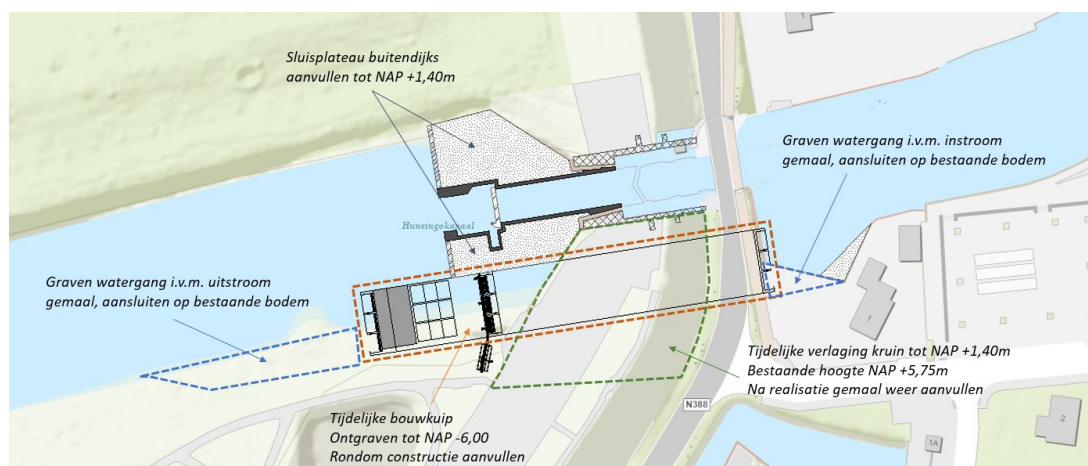
De nieuwe schutsluis zal een lengte van minimaal 25 m hebben, voor de beroeps- en recreatievaart. De schutsluis wordt geplaatst in het Hunsingokanaal, aansluitend aan de huidige keersluis, aan de zijde van het Lauwersmeer. Hiervoor moet het Hunsingokanaal verdiept worden, zodat de vloer van de sluiskolk aansluit op de waterbodem. Rondom de sluiskolk moet grond worden aangevuld, zodat de sluiskolk aansluit op de oevers.

Gemaal

Het nieuwe gemaal wordt deels in de ondergrond geplaatst. Daarvoor moet een deel van de waterkering worden afgegraven, tot de kerende hoogte van de regionale kering (van +5,75 m NAP naar +1,40 m NAP). Na het plaatsen van een bouwkuip wordt de dijk verder uitgegraven tot de onderzijde van het nieuwe gemaal (circa -5,00 m NAP). Het gemaal komt buitendijks, ook hier zal de waterbodem aangesloten moeten worden op het gemaal. Na realisatie en het verwijderen van de bouwkuip, wordt de waterkering weer opgehoogd tot de bestaande hoogte.

De omvang van de bouwkuip is 18 m bij 95-100 m. De diepte van de ontgraving in het gedeelte van de oude zeedijk is circa 9 m (maximaal 11 m). De diepte van de ontgraving aansluitend aan de oude zeedijk is gemiddeld 3 m (met een verloop van 0/5 m). De totale hoeveelheid grond die afgegraven wordt is circa 11.000 m³. Na afbouw van het gemaal wordt het dijklichaam teruggebracht. De bouwkuip zal breder zijn dan het gemaal. In totaal gaat er zo'n 3.500 m³ grond terug. De overige 7.500 m³ blijft over.

Daarnaast wordt in het verlengde van het gemaal de watergang verbreed. Globaal is daarvoor een ontgraving van 1.250 m³ nodig (zie figuur 2.2).

Figuur 2.2 Schematische weergave het grondwerk rondom de sluis en nieuw te realiseren gemaal

De instroom van het gemaal ligt deels op het perceel van een woning. In overleg zal de instroom worden afgegraven, en zal een vergelijkbaar deel dat nu water is worden aangevuld met grond tot maaiveldhoogte.

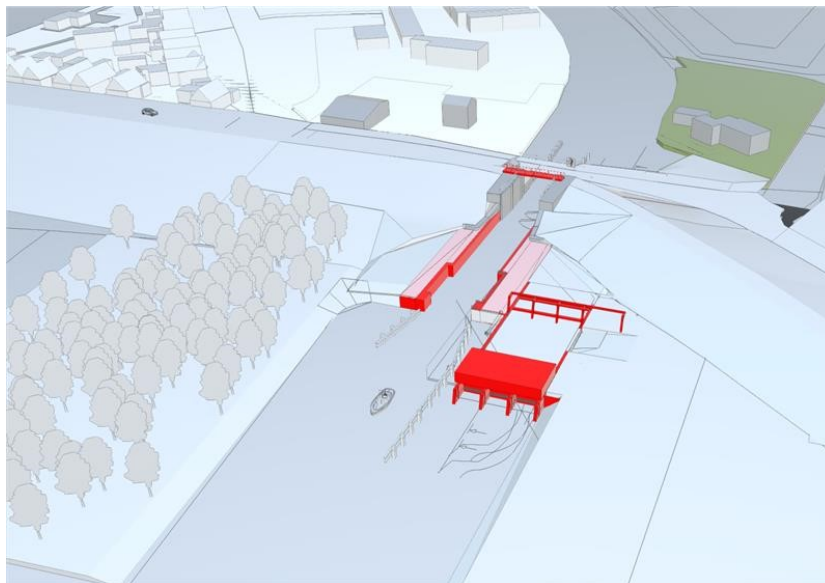
Hunsingokanaal

In het Hunsingokanaal wordt tussen de Hunsingosluis en het gemaal H.D. Louwes de bestaande beschoeiing aan beide zijden van het kanaal verbeterd, over een totale lengte van maximaal 1.000 m.

H.D. Louwes

Als bij het amoveren van het gemaal H.D. Louwes ook het midden-eiland tussen het gemaal en de sluis wordt verwijderd, komt daar grond bij vrij. Mogelijk wordt deze grond gebruikt langs de oevers, om de watergang te herstellen en recht te trekken.

De capaciteit van het nieuwe gemaal zal 1.600 m³/min zijn, ten opzichte van de huidige capaciteit van het gemaal H.D. Louwes van 1.000 m³/min.

Figuur 2.3 Schematische weergave van de mogelijke inpassing van het nieuwe gemaal en de schutsluis nabij de Hunsingosluis. Het zicht is vanaf de kant van het Lauwersmeer

2.3.2 Cumulatie met andere projecten

Er zijn geen andere projecten in de omgeving voorzien. Er is geen sprake van cumulatieve effecten met andere projecten.

2.3.3 Het gebruik van natuurlijke hulpbronnen

Er worden geen natuurlijke hulpbronnen aangesproken in dit project.

2.3.4 De productie van afvalstoffen

Er worden geen stoffen geproduceerd die zijn te kenmerken als afvalstoffen in de zin van de Wet milieubeheer.

2.3.5 Verontreiniging en hinder

In de aanlegfase zal tijdelijk geluidshinder optreden als gevolg van bouwverkeer en bouw- en sloopwerkzaamheden. In de gebruiksfase produceert het gemaal geluid. Dit komt aan bod in paragraaf 4.10. Het project leidt niet tot verontreiniging. Mogelijk heeft het project een gunstig effect op (water)bodemverontreiniging, omdat voorafgaand aan de werkzaamheden sanering van verontreiniging noodzakelijk kan zijn. Dit komt aan bod in paragraaf 4.3.

2.3.6 Risico van ongevallen, met name gelet op de gebruikte stoffen of technologieën

Er worden geen stoffen en technologieën gebruikt die risico's op ongevallen met zich meebrengen. De veiligheid in de aanlegfase is de verantwoordelijkheid van de aannemer die het project zal uitvoeren. De keuze voor de verplaatsing van het gemaal H.D. Louwes naar de Hunsingosluis, is mede gemaakt omdat hierdoor de verkeersveiligheid in Zoutkamp verbetert.

3 Plaats van het project

3.1 Plangebied

Het plangebied ligt in Zoutkamp, in de gemeente Het Hogeland in de provincie Groningen. Zoutkamp heeft circa 1.200 inwoners. Het plangebied omvat de locatie van het gemaal H.D. Louwes, de Hunsingosluis en de directe omgeving van de Hunsingosluis – waaronder de aangrenzende delen van de oude zeedijk – en het tussengelegen deel van het Hunsingokanaal (zie figuur 3.1).

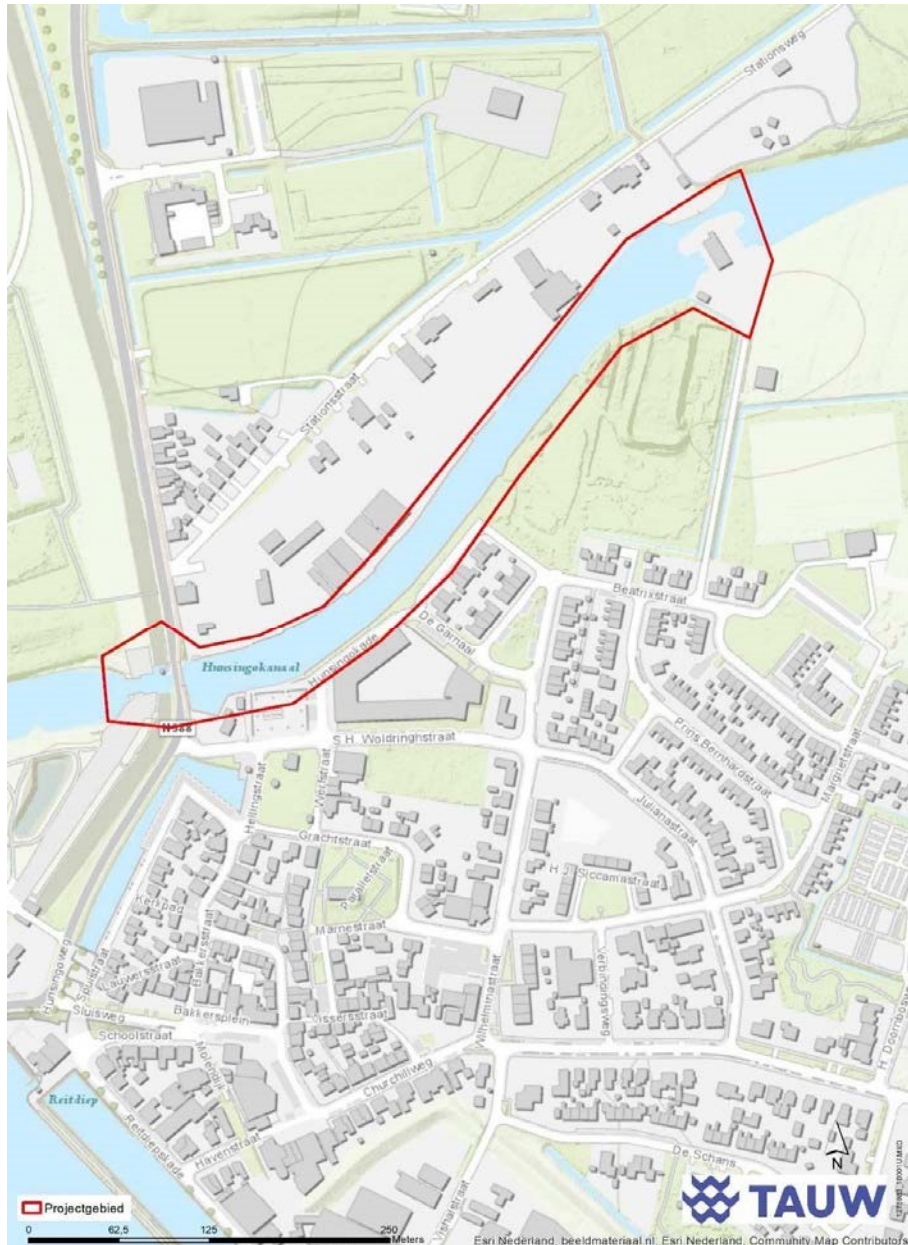
Langs de oude zeedijk loopt de N388, de Panserweg. Deze weg kruist het Hunsingokanaal bij de Hunsingosluis. Het gedeelte van het plangebied ten westen van de Hunsingosluis bevindt zich deels in een gebied dat behoort tot het Natuurnetwerk Nederland (NNN).

De Hunsingosluis is vanwege zijn bijzondere cultuurhistorische waarde aangewezen als rijksmonument. Binnen het plangebied komen bovendien gebieden voor met een hoge archeologische verwachtingswaarde.

Het gemaal H.D. Louwes is gebouwd in de jaren zeventig van de vorige eeuw en heeft een capaciteit van 1.000 m³/min. De keersluis naast het gemaal is een obstakel voor de pleziervaart tussen het Hunsingokanaal en het Lauwersmeer.

Het bestaande grondgebruik binnen het plangebied is functioneel, en bestaat uit een gemaal en twee keersluizen, met het tussengelegen Hunsingokanaal. De locatie van de Hunsingosluis, waar het nieuwe gemaal is voorzien, wordt beheerd door het waterschap. De oevers van het Hunsingokanaal zijn veelal in eigendom van particulieren, bedrijven en de gemeente. De oevers van het Hunsingokanaal bestaan deels uit damwanden, oeverbeschoeiing en kades, en zijn deels begroeid met gras en/of struiken.

Aansluitend aan plangebied ligt het Natura 2000-gebied Lauwersmeer, dat overgaat in het Natura 2000-gebied de Waddenzee. In de omgeving van het plangebied is veel cultureel erfgoed te vinden, waaronder rijksmonumenten en ook historisch geografische elementen, zoals de oude zeedijk. De regionale waterkering loopt via het gemaal H.D. Louwes dwars door Zoutkamp.

Figuur 3.1 Detailkaart van het plangebied (rood omcirkeld als projectgebied) in Zoutkamp

4 Kenmerken van potentiële effecten

4.1 Algemeen

In dit hoofdstuk worden de milieueffecten van het voornemen beschreven. Gezien de aard, de omvang en de locatie van het project, zijn mogelijk nadelige milieueffecten te verwachten voor de volgende aspecten: ecologie (soorten en gebieden), bodem, water, landschap, cultuurhistorie, archeologie, zwerfafval, luchtverontreiniging en woon- en leefklimaat. Onderstaand wordt ingegaan op deze effecten.

4.2 Ecologie

Om de gevolgen voor ecologie in beeld te brengen, is onderzoek uitgevoerd ten behoeve van de toets aan de Wet natuurbescherming. De Wet natuurbescherming bestaat uit drie onderdelen; soortenbescherming (flora en fauna), gebiedsbescherming en houtopstanden. Negatieve effecten op soorten en gebieden kunnen voor dit project niet op voorhand worden uitgesloten. Daarom zijn de gevolgen van het project voor beschermde soorten onderzocht in de natuurtoets (bijlage 1) en de gevolgen van het project voor beschermde gebieden in de voortoets en stikstofberekening (bijlage 2 en 3).

Het uitgangspunt is dat er voor dit project geen bomen worden gekapt. Er is daarom niet getoetst aan het onderdeel houtopstanden.

De resultaten van de onderzoeken naar soorten (natuurtoets) en gebieden (voortoets) zijn respectievelijk toegelicht in de paragrafen 4.2.1 en 4.2.2.

4.2.1 Soortenbescherming in de natuurtoets

In de natuurtoets (bijlage 1) wordt nagegaan of en zo ja welke beschermde soorten (flora en fauna) in het plangebied voorkomen, en of uitvoering van het project schade aanricht aan die soorten. Ook wordt nagegaan of maatregelen en/of een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming nodig is, en wat dit betekent voor de verdere planvorming en uitvoering van het project.

Negatieve effecten voor strikt beschermde amfibieën, flora, reptielen, vlinders, vissen, libellen en ongewervelden zijn uitgesloten. Soorten van deze soortgroepen zijn uitgesloten omdat het plangebied ver buiten het natuurlijke verspreidingsgebied van de soort ligt, het habitat in het plangebied ongeschikt is als leefgebied voor de betreffende soort en/of er barrières zijn die zorgen dat soorten uit deze soortgroepen het plangebied niet kunnen bereiken. Voor onder de Wet natuurbescherming strikt beschermde amfibieën, flora, reptielen, vlinders, vissen, libellen en ongewervelden is een nader onderzoek of een ontheffingsaanvraag daarom niet aan de orde.

Het Hunsingokanaal vervult wel een belangrijke functie voor algemene amfibieën, flora, reptielen, vlinders, vissen, libellen en ongewervelden en planten en diersoorten van de Rode Lijst. Voor deze soorten moet daarom gewerkt worden volgens een ecologisch werkprotocol.

Daarnaast is er voor meerdere soorten vleermuizen en de otter nader onderzoek nodig, om na te gaan of en zo ja welke maatregelen er getroffen moeten worden. Hieronder wordt dit nader toegelicht voor respectievelijk vleermuizen en de otter.

4.2.1.1 Vleermuizen

In het gemaal H.D. Louwes zijn potentiële verblijfplaatsen voor vleermuizen aanwezig. Negatieve effecten op vleermuizen treden mogelijk op door het amoveren van het gemaal. Ook kan het project invloed hebben op vliegroutes van vleermuizen.

Potentiële verblijfplaatsen

De vleermuissoorten waarvoor nader onderzoek nodig is, in verband met potentiële verblijfplaatsen in het gemaal H.D. Louwes, zijn de gewone dwergvleermuis, de gewone grootoorvleermuis, de kleine dwergvleermuis en de laatvlieger.

Vliegroutes

Ten aanzien van vliegroutes geldt dat in en rond het plangebied bomen en bomenrijen aanwezig zijn. Deze zijn mogelijk onderdeel van een (essentiële) vliegroute van verschillende soorten vleermuizen. Het kappen van bomen maakt geen onderdeel uit van de werkzaamheden.

Verder vormen het Reitdiep en het Hunsingokanaal belangrijke vliegroutes voor vleermuizen. Met name voor de meervleermuis zijn deze vliegroutes van essentieel belang. Het Lauwersmeergebied is voor deze soort een van de kerngebieden in Nederland. Het Reitdiep vormt een belangrijke verbinding tussen verblijfplaatsen in de stad Groningen en de foerageergebieden boven het Lauwersmeer. Het Hunsingokanaal is een belangrijke verbinding tussen een kraamverblijfplaats in Ulrum en de foerageergebieden boven het Lauwersmeer.

Activiteiten die van invloed kunnen zijn op vliegroutes zijn het tijdelijk droogzetten van de Hunsingosluis en de werkzaamheden tijdens het amoveren van het gemaal H.D. Louwes.

Negatieve effecten voor de vliegroute van de meervleermuis van de werkzaamheden tijdens het amoveren van het gemaal H.D. Louwes kunnen voorkomen worden door vleermuisvriendelijk te werken. Hiervoor zijn minimaal de volgende maatregelen nodig:

- Werken tussen zonsopkomst en zonsondergang
- Zorgen dat het water van het Hunsingokanaal tijdens de werkzaamheden en in de permanente situatie niet verlicht wordt
- Zorgen dat er altijd een vrije doorgang van minimaal 5 m breed aanwezig is. Het Hunsingokanaal mag tussen zonsondergang en zonsopkomst niet geblokkeerd worden door pontons, kabels of damwanden

Aan de hand van de uitkomsten van het nog te verrichten vleermuisonderzoek kunnen mogelijk meer maatregelen volgen, en kan een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming nodig zijn.

4.2.1.2 Otter

In het Hunsingokanaal is een potentiële tijdelijke verblijfplaats van de otter aanwezig, namelijk onder de draaibrug. Ook is er mogelijk een migratieroute en een foerageergebied aanwezig. Deze wordt onderbroken met het droogzetten (voor inspectie) van de sluis. De draaibrug blijft behouden, dus vernietiging van verblijfplaatsen is niet aan de orde. Verstoring van de otter kan echter niet op voorhand worden uitgesloten. Er is nog onvoldoende bekend over de frequentie waarmee de otter gebruik maakt van het Hunsingokanaal. Daardoor kan nu geen inschatting gemaakt worden van de invloed die de werkzaamheden hebben op de otter. Een nader soortgericht onderzoek moet hier meer inzicht in geven. Het onderzoek moet bestaan uit een literatuuronderzoek naar de actuele verspreiding van de otter in en om het Lauwersmeer en uit cameraval onderzoek, om vast te stellen op welke manier de otter de locatie als leefgebied gebruikt.

Afhankelijk van de uitkomsten van het nader soortgericht onderzoek, moet er mogelijk een ontheffing aangevraagd worden. Mogelijk zijn er maatregelen nodig om de migratieroute voor de otter te behouden. Deze maatregelen moeten dan opgenomen worden als mitigerende maatregelen als onderdeel van het project. Ook in de tijdelijke situatie zijn mogelijk aanpassingen nodig om verkeersslachtoffers van de otter te voorkomen. De fasering van de werkzaamheden en de eis om otter-vriendelijk te werken kunnen - indien het nader onderzoek daar aanleiding toe geeft - opgenomen worden in een ecologisch werkprotocol.

4.2.2 Gebiedsbescherming in de voortoets

In de toetsing aan de gebiedsbescherming in het kader van de Wet natuurbescherming en het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (bijlage 2) oftewel de voortoets, is nagegaan of het project negatieve gevolgen heeft voor beschermde natuurgebieden. Beschermde natuurgebieden zijn Natura 2000-gebieden en Natuurnetwerk Nederland-gebieden (NNN-gebieden). De ligging van deze gebieden ten opzichte van het plangebied is weergegeven in figuur 4.1 en figuur 4.2.

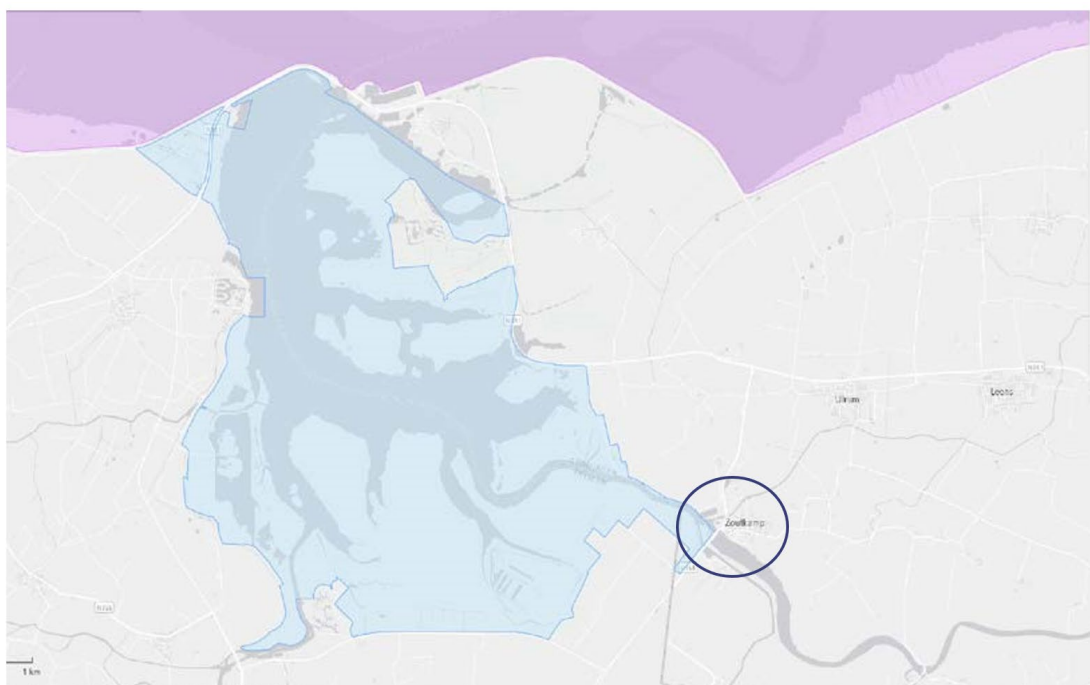
Natura 2000

Het project kan op verschillende manieren effect hebben op Natura 2000-gebieden. Alle relevante storingsfactoren zijn beschouwd. Dit zijn: verzoeting, verdroging, verandering in de populatiedynamiek (vismigratie), verstoring door geluid, verstoring door mechanische effecten, verstoring door trillingen en stikstofdepositie. Door de tijdelijke aard van de werkzaamheden en de reeds aanwezige verstoring in de omgeving van het plangebied zijn effecten uitgesloten, met uitzondering van een effect als gevolg van stikstofdepositie.

Effecten als gevolg van stikstofdepositie kunnen optreden tijdens de aanlegfase, als gevolg van de verbranding van fossiele brandstoffen in werkvoertuigen. In de gebruiksfase zijn deze effecten uitgesloten, vanwege de eisen die aan het gemaal gesteld zullen worden.

Om de tijdelijke effecten als gevolg van stikstofdepositie te bepalen, is een berekening opgesteld met AERIUS Calculator (versie 2020). Hieruit blijkt dat er sprake is van een eenmalige projectbijdrage van maximaal 0,03 mol/ha/jaar op Natura 2000-gebied Waddenzee en maximaal 0,01 mol/ha/jaar op het aansluitende Natura 2000-gebied Duinen Schiermonnikoog. In deze

gebieden geldt dat effecten zijn uitgesloten, aangezien er geen sprake is van een projecteffect op een (naderend) overbelaste situatie. Dit betekent dat de achtergronddepositie meer dan 70 mol/ha/jaar onder de kritische depositiewaarde ligt. Deze bandbreedte is dusdanig dat er zowel op zichzelf als in cumulatie geen sprake zal zijn van effecten als gevolg van stikstofdepositie op deze habitattypen. Verder blijkt uit de algemene effectbeoordeling dat tijdelijke effecten kleiner dan 0,05 mol/ha/jaar gedurende maximaal 2 jaar als ecologisch verwaarloosbaar kunnen worden beschouwd. Daarnaast is een dergelijk projecteffect in beginsel niet vergunningplichtig op basis van de inzichten van BIJ12 en de bevoegde gezagen voor de vergunningverlening. Vervolgstappen zoals een passende beoordeling of vergunning ingevolge de Wet natuurbescherming zijn derhalve niet noodzakelijk.

Figuur 4.1 Ligging plangebied (omcirkeld) ten opzichte van Natura-2000 gebieden Lauwersmeer (lichtblauw) en Waddenzee (paars)

NNN-gebieden

Als gevolg van de beoogde ontwikkeling bij de Hunsingosluis is sprake van oppervlakteverlies en tijdelijke verstoring van het NNN. Het oppervlakteverlies is gearceerd weergegeven in figuur 4.2. Echter de kwaliteit van het aanwezige NNN zal toenemen door de verbeterde mogelijkheden voor vismigratie. Deze kwaliteitsverbetering compenseert het verlies aan oppervlak.

In het huidige gemaal H.D. Louwes is geen rekening gehouden met vispasseerbaarheid. De mogelijkheden voor vismigratie worden in het ontwerp voor het nieuwe gemaal wel meegenomen. Het nieuwe gemaal wordt visvriendelijk en er wordt een vispassage aangelegd. Ook zijn er geen wijzigingen voorzien in de spui frequentie. In de nieuwe situatie zal de situatie voor vissen dus minimaal gelijk zijn aan de huidige situatie, en verbeteren voor vismigratie.

Gedurende de maximaal twee weken dat de Hunsingosluis wordt drooggezet, zijn er geen mogelijkheden voor vissen om te migreren van het Hunsingokanaal naar het Lauwersmeer. Daarmee wordt migratie van vissen die (deels) in het Lauwersmeer leven tijdelijk belemmerd. Dit beïnvloedt de voedselbeschikbaarheid in het Lauwersmeer. Het Hunsingokanaal is niet het enige water waar vis door migreert van en naar het Lauwersmeer. Ook het Reitdiep, het Dokkumerdiep, de Zuider Ee en de Waddenzee zijn belangrijke wateren voor de visbeschikbaarheid in het Lauwersmeer. Om die reden, en gelet op de zeer tijdelijke afsluiting van het Hunsingokanaal, heeft de afsluiting met zekerheid geen negatief effect op vissen in het Lauwersmeer.

Figuur 4.2 Oppervlakteverlies van het NNN als gevolg van het project

Conclusie

Voor soortenbescherming zal tijdens de uitvoering gewerkt moeten worden volgens een ecologisch werkprotocol, om negatieve effecten te voorkomen. Daarnaast is nader onderzoek nodig om te onderzoeken of het project een negatief effect heeft op vleermuizen en de otter. Indien blijkt dat dat het geval zal zijn, zal de omvang hiervan naar verwachting dusdanig zijn dat de negatieve effecten te mitigeren en/of te compenseren zijn. Indien uit het onderzoek volgt dat een ontheffing noodzakelijk is, is het uitgangspunt met de huidige inzichten dat de aanvraag kan voldoen aan de voorwaarden voor het verkrijgen van de ontheffing.

Voor gebiedsbescherming zijn geen maatregelen nodig en er worden zowel voor NNN-gebieden als voor Natura 2000-gebieden geen nadelige milieueffecten verwacht.

Samenvattend zijn voor het aspect ecologie - zo nodig na het treffen van mitigerende en/of compenserende maatregelen, indien uit nader onderzoek blijkt dat dit nodig is - geen belangrijke nadelige milieueffecten te verwachten.

4.3 Bodem

4.3.1 (Water)bodemkwaliteit

In het kader van de projectvoorbereiding is voor het gehele plangebied een historisch (water)bodemonderzoek uitgevoerd (referentie 2) en nabij de Hunsingosluis is een indicatief waterbodemonderzoek uitgevoerd (referentie 3).

Uit het historisch onderzoek volgt of en zo ja welk nader onderzoek nodig is in de verschillende delen van het plangebied, voorafgaand aan grondverzet. Indien nader onderzoek nodig is, zal dit uitgevoerd worden conform de geldende wet- en regelgeving. Indien uit het nader onderzoek blijkt dat sanering van verontreinigde grond noodzakelijk is, en deze sanering uitgevoerd wordt, levert dit een positief effect op voor het milieu, omdat aanwezige verontreiniging wordt verwijderd.

Op grond van het indicatieve waterbodemonderzoek nabij de Hunsingosluis (b) is nu al bekend dat indien werkzaamheden in de waterbodem moeten plaatsvinden, voorafgaand een verkennend waterbodemonderzoek moet worden uitgevoerd. De uitkomsten daarvan zullen bepalend zijn voor de wijze waarop de werkzaamheden uitgevoerd kunnen worden, en of sanering noodzakelijk is, hetgeen conform de wet- en regelgeving zal worden uitgevoerd.

Bij het ontgraven en toepassen van grond, worden de geldende (milieuhygiënische) wetten en regelgeving in acht genomen. Zo is onder andere het Besluit lozen buiten inrichtingen (Blbi) voor bijvoorbeeld het ontgraven van waterbodem van toepassing.

Conclusie

Voor het aspect (water)bodemkwaliteit zijn geen belangrijke nadelige milieueffecten te verwachten.

4.3.2 Ontgraving

Voor het project wordt grond afgegraven. Deze grond wordt deels teruggeplaatst. Het gedeelte van de oude zeedijk dat afgegraven wordt, geldt als ontgroning in het kader van de Ontgrondingswet. Voor dit gedeelte wordt een ontgrondingsvergunning aangevraagd.

Bij het ontgraven en toepassen van grond, worden de geldende (milieuhygiënische) wetten en regelgeving in acht genomen. Zo zijn onder andere van toepassing het Besluit lozen buiten inrichtingen voor bijvoorbeeld het ontgraven van waterbodem en het Besluit bodemkwaliteit voor het toepassen van grond.

Als het definitieve ontwerp bekend is, worden de grondstromen nader in beeld gebracht, en wordt voor zover dit nog niet bekend is de milieuhygiënische kwaliteit ervan vastgesteld. De voor de

uitvoering van het project benodigde vergunningen worden dan aangevraagd. In de vergunningen zullen indien nodig eisen gesteld worden aan de wijze waarop het werk moet worden uitgevoerd.

Conclusie

Voor het aspect ontgraving zijn geen belangrijke nadelige milieueffecten te verwachten.

4.4 Water

Met de bouw van een nieuw gemaal met een hogere capaciteit (van 1.000 m³/min naar 1.600 m³/min) wordt ingespeeld op de klimaatverandering en kan de waterveiligheid van het achterland gegarandeerd worden.

Het herstel van de oude zeedijk als regionale waterkering maakt onderdeel uit van de restauratie van de Hunsingosluis. Daarmee komt de huidige regionale kering die door het dorp loopt te vervallen. De huidige kering wordt niet geamoveerd maar blijft onderdeel van het landschap.

Conclusie

De hogere capaciteit van het nieuwe gemaal en het verleggen van de regionale kering heeft geen belangrijke nadelige milieueffecten voor het aspect water.

4.5 Landschap

De belangrijkste ingreep in het landschap is de bouw van een nieuw gemaal in de nabijheid van de Hunsingosluis, tezamen met het ombouwen van de monumentale Hunsingosluis van keersluis tot een schutsluis, met een minimale lengte van 25 meter. De visie voor het landschappelijk inpassen van de relatief omvangrijke maatregelen, is dat de nieuwbouw als nieuwe laag in het cultuurhistorisch waardevolle landschap wordt toegevoegd. Door het project wordt het oude landschap deels hersteld, omdat de oude zeedijk de functie van waterkering terugkrijgt. Zoutkamp komt daardoor weer net zoals vroeger achter de dijk te liggen.

Conclusie

Omdat de maatregelen zorgvuldig in het landschap worden ingepast, zijn geen belangrijke nadelige milieueffecten ten aanzien van het landschap te verwachten.

4.6 Cultuurhistorie

RAAP heeft in januari 2021 een bouwhistorisch, cultuurhistorisch en archeologisch vooronderzoek opgeleverd (ref. 4).

De Hunsingosluis is een rijksmonument, en de ten noorden van de sluis bewaard gebleven Muraltglooiing uit 1907 is een uniek waterbouwkundig element met een hoge bouw- en architectuurhistorische waarde. Het historische 19e-eeuwse beeld van de oude zeedijk is nog grotendeels intact, met een nog gave samenhang met de waterstaatkundige werken. De dijk heeft een hoge cultuurhistorische waarde. De dijk maakte deel uit van de oude zeedijk, die een belangrijk structuurbepalend element is voor het Marnegebied. Op landschappelijk niveau is er een grote samenhang tussen de historische kern met infrastructuur aan de binnentoe van de dijk

en het buitendijks gebied, het Lauwersmeer, waar eveneens vele waardevolle cultuurhistorische elementen aanwezig zijn. Deze zijn deels beschermd als rijksmonument.

Uitgangspunt van het project en de meekoppelkansen is om erfgoed inclusief te ontwerpen. De restauratie en het weer functioneel maken van de Hunsingosluis dragen bij aan het behoud van cultureel erfgoed. Dit geldt ook voor het herstel van de Muraltglooiing als meekoppelkans. Door het herstel van de oude zeedijk als waterkering komt Zoutkamp waterstaatkundig weer achter de dijk te liggen. Deze maatregelen leiden tot het behoud en de versterking van de beleving van cultuurhistorische waarden.

Conclusie

Met name vanwege de restauratie van de Hunsingosluis en het herstel van de waterkerende functie van de oude zeedijk, zal het project bijdragen aan het behoud en de versterking van de beleving van cultuurhistorische waarden binnen het projectgebied.

Voor het aspect cultuurhistorie zijn geen belangrijke nadelige milieueffecten te verwachten.

4.7 Archeologie

Onderzoek

RAAP heeft in januari 2021 een bouwhistorisch, cultuurhistorisch en archeologisch vooronderzoek opgeleverd (ref. 4). Het vooronderzoek betreft een bureauonderzoek, oftewel onderzoek op basis van beschikbare gegevens. In deze paragraaf wordt ingegaan op het aspect archeologie.

Onderzoeksresultaten

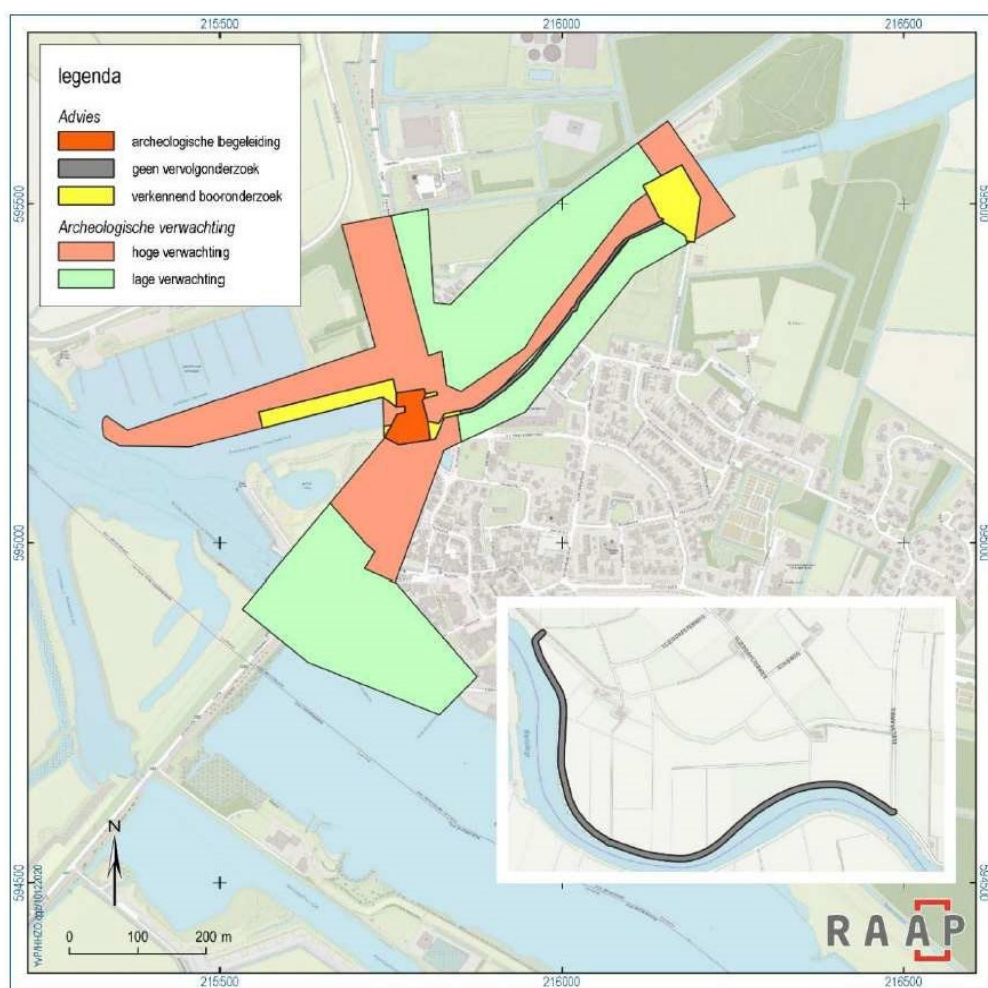
In figuur 4.3 is het archeologisch advies afgebeeld. Dit advies is toegespitst op locaties waar de bodemingrepen zijn gepland. Het blijkt dat (mogelijk) archeologisch resten worden bedreigd door de voorgenomen bodemingrepen. Daarom wordt geadviseerd om in delen met een hoge archeologische verwachting niet dieper te ontgraven dan 40 cm -mv. Indien plaanpassing niet mogelijk is, wordt het volgende aanbevolen:

Ter hoogte van de Hunsingosluis is sprake van een hoge archeologische verwachting. Gezien de aanwezigheid van verschillende constructies die bij het sluiscomplex horen en gezien eventuele funderingen van eerdere constructies, wordt aanbevolen om de bodemingrepen rondom de sluis onder archeologische begeleiding uit te voeren. Het uitvoeren van een verkennend booronderzoek is in dit geval niet zinvol, gezien de verwachte aanwezigheid van bouwresten ter hoogte van het complex.

Voor het overige deel met een hoge archeologische verwachting wordt geadviseerd om de gespecificeerde verwachting aan te vullen en te verfijnen met een vervolgonderzoek in de vorm van een inventariserend veldonderzoek door middel van een verkennend booronderzoek. Dit inventariserend veldonderzoek geldt alleen voor de delen van het plangebied ten oosten en westen van de Hunsingosluis waarvoor een hoge verwachting is opgesteld, en voor het gebied rondom het gemaal H.D. Louwes. Een dergelijk vervolgonderzoek heeft tot doel de opbouw van de ondergrond, de bodemopbouw en/of bodemverstoringen gedetailleerd in kaart te brengen.

Daarbij dient ook specifiek te worden gelet op de aanwezigheid van vegetatielagen, ophogingslagen en/of (vuile) terplagen die duiden op (nabijgelegen) bewoningsresten. Aan de hand van het verkennend booronderzoek kan de in dit bureauonderzoek opgestelde archeologische verwachting worden getoetst, en kunnen concrete gegevens worden verzameld over gaafheid en diepteligging van de verwachte archeologische resten.

Voor het deel met een lage archeologische verwachting hoeft geen archeologisch vervolgonderzoek te worden uitgevoerd.

Figuur 4.3 Archeologische advieskaart voor plangebied Zoutkamp en plangebied Zoutkamp-Electra (uitsnede)

Conclusie

Delen van het plangebied hebben een hoge archeologische verwachtingswaarde. Indien deze gebieden dieper dan 40 cm afgegraven moeten worden, moet –afhankelijk van het definitieve ontwerp – archeologisch vervolgonderzoek plaatsvinden, of begeleiding tijdens de uitvoering van het werk. Op archeologisch vervolgonderzoek kan mogelijk opgraving volgen. Door deze maatregelen gaan er geen archeologische waarden verloren. Het project heeft daardoor geen belangrijke nadelige effecten op archeologische waarden.

4.8 Zwerfafval

Voor de goede werking van het gemaal wordt zwerfafval verzameld en verwijderd, voordat het water door het gemaal gepompt kan worden, zoals dat ook in de huidige situatie gebeurt. Doordat de capaciteit van het nieuwe gemaal hoger is, en er naar verwachting dus meer water door het gemaal gepompt zal worden, zal er meer zwerfafval verwijderd worden. Het verwijderde afval wordt afgevoerd naar een afvalverwerkingsbedrijf.

Conclusie

Voor het aspect zwerfafval zijn geen belangrijke nadelige milieueffecten te verwachten.

4.9 Luchtverontreiniging

Het huidige gemaal H.D. Louwes werkt op diesel en stamt uit 1973. Het nieuwe gemaal zal moeten voldoen aan de eisen van deze tijd. Het is waarschijnlijk dat het gemaal elektrisch wordt. In ieder geval zal het een laag energieverbruik hebben en klimaatneutraal zijn. Dat betekent ondanks de verhoging van de capaciteit, dat minder fossiele brandstoffen verstoekt zullen worden. Dit is gunstig voor de luchtkwaliteit.

Conclusie

Voor het aspect luchtkwaliteit zijn geen belangrijke nadelige milieueffecten te verwachten.

4.10 Woon- en leefklimaat

De keuze om het gemaal H.D. Louwes te vervagen door een nieuw gemaal nabij de Hunsingosluis, is mede ingegeven vanwege het positieve effect dat dit zal hebben op het woon- en leefklimaat in Zoutkamp, waaronder de verbetering van de verkeersveiligheid rondom de Hunsingosluis.

Overlast voor omwonenden tijdens de uitvoering, bijvoorbeeld geluidsoverlast en hinder door bouwverkeer, zal zoveel mogelijk worden beperkt door voorschriften in de uitvoeringsvergunningen.

In de gebruiksfase zijn er bij het in werking zijn van de installatie de volgende geluidsbronnen: vallend water (waterstroming), de pompinstallaties en de krooshekreiniger (waarmee voordat het water het gemaal ingaat zwerfafval uit het water wordt gehaald).

Gezien de ligging van het te bouwen gemaal in de directe nabijheid van een woning (de inlaat ligt op een afstand van circa 20 m van een woning) wordt een akoestisch prognoseonderzoek uitgevoerd naar de geluidsbelasting op de gevels van de dichtstbij gelegen woningen. De geluidsbelasting wordt getoetst aan de waarden uit het Activiteitenbesluit. Het project moet hieraan voldoen. Daarom zal er geen belangrijk nadelig effect optreden als gevolg van geluid voor het woon- en leefklimaat.

Conclusie

Voor het aspect woon- en leefklimaat zijn geen belangrijke nadelige milieueffecten te verwachten.

5 Conclusie

In deze notitie is nagegaan of het project Nieuwe Waterwerken Zoutkamp nadelige gevolgen voor het milieu kan hebben, zodanig dat de m.e.r. -procedure doorlopen zou moeten worden. Het project Nieuwe Werken Zoutkamp heeft naar verwachting geen belangrijke nadelige milieueffecten.

Op basis van deze conclusie is het advies aan het bevoegd gezag om te besluiten dat geen milieueffectrapport opgesteld hoeft te worden voor dit project.

6 Referenties

Referentie 1

M.e.r.-screening Nieuwe Waterwerken Zoutkamp, TAUW, kenmerk R000-OJG-V00, januari 2021

Referentie 2

Historisch (water)bodemonderzoek Nieuwe Waterwerken Zoutkamp, TAUW, kenmerk R503-1276983XME-V03-kst-NL, januari 2021

Referentie 3

Indicatief waterbodemonderzoek Hunsingosluis te Zoutkamp, TAUW, kenmerk N5091276983XME-V02-rrt-NL, februari 2021

Referentie 4

Plangebied Hunsingosluis te Zoutkamp, gemeente Het Hogeland, Waterschap Noorderzijlvest; Bouwhistorisch, cultuurhistorisch en archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek, RAAP, kenmerk RAAPrap_4852_HHZO_0210121, januari 2021